

עמיהי שיקלי

הדרך הארוכה ל-7 באוקטובר

הסכמי אוסלו, הנסיגה מלבנון והרס יישובי גוש קטיף נטעו באויבינו את האמונה כי ניתן לגבור על מדינת ישראל. רק אמונה בצדקת דרכה של הציונות תמנע תבוסות עתידיות

א. הסכמי אוסלו

"אני מכריז היום שהסכסוך נגמר... לא יישמע עוד חמס בארצך, שוד ושבר בגבולייך". (שמעון פרס במעמד החתימה על הסכם קהיר, 1994)

רבות דובר על ההשלכות הביטחוניות והצבאיות של הסכמי אוסלו, שהובילו להתעצמות של ארגוני הטרור הפלסטיניים ביו"ש וברצועת עזה ולהפיכתן של ערים כגון רמאללה, שכם, ג'נין, ח'אן-יונס ורפיח לחממות טרור, בד בבד עם התפוגגות החופש המבצעי והאחיזה המודיעינית של צה"ל בשטח שממנו נסוג. השלכות אלו גבו מחיר דמים, עם עלייה דרמטית במספר הנרצחים הישראלים מפעולות טרור בשנות החתימה על ההסכמים, בשנים שאחריהם ובשנות האינתיפאדה השנייה. רק כיבושן של ערי יו"ש מחדש במסגרת מבצע חומת מגן בשנת 2002, והחזרת חופש הפעולה של צה"ל בכל שטחי יו"ש, הובילו בסופו של דבר לצמצום בהיקף הפיגועים ואיכותם.

אבל להסכמי אוסלו היו היבטים אחרים, חשובים באותה מידה אך מדוברים פחות מההיבט הצבאי והביטחוני, שעליהם יש לתת את הדעת. העיקריים שבהם הם הפיכת מערכת החינוך הפלסטינית למערכת אינדוקטרינציה אנטישמית; הכשרת ההנהגה הפלסטינית בזירה המדינית

במוקדם או במאוחר תקום ועדת חקירה ממלכתית לאירועי השבעה באוקטובר. הוועדה תבחן את תפקוד הממשלה והקבינט, קהיליית המודיעין על שלל זרועותיה, המז"ל, צה"ל ופיקוד הדרום. אני מאמין שאנשיה יבצעו עבודה יסודית ומעמיקה, אולם ספק אם ועדה מסוג זה תבקש לבחון את התפיסות המעצבות וההחלטות האסטרטגיות שסללו את הדרך, שנים אחורה, אל שרשרת האירועים החמורים שפקדו אותנו באוקטובר אשתקד. בחינה זו תיאלץ להיעשות במסגרת השיח הציבורי.

לטענתי, שלוש החלטות היסטוריות יצרו את התנאים המדיניים והביטחוניים שאפשרו את היתכנותה של מתקפת הטרור הקטלנית בשבעה באוקטובר. הראשונה והמכרעת היא ההכרה בארגון הטרור אש"ף והענקת השליטה בערים הערביות ברצועת עזה וביהודה ושומרון למיליציות החמושות שלו במסגרת הסכמי אוסלו. השנייה היא הנסיגה המבוהלת מרצועת הביטחון בלבנון במאי 2000. השלישית היא תוכנית ההתנתקות והרס ההתיישבות היהודית ברצועת עזה ובצפון השומרון. שלוש ההחלטות הללו אינן עומדות לבדן, כמוכן, ברשימת ההחלטות שעיצבו את מהלך האירועים – השלכות מרחיקות לכת היו גם לעסקת שליט, לדוגמה – אך מפאת הקיצור ולשם המיקוד, נסתפק בהן לעת עתה.

אל נטעה לחשוב שמערכת האינדוקטרינציה היא מיזם חמאסי בלבד. חלק נכבד מהאדרת הטרור הממוסדת מתבצעת על ידי הרשות הפלסטינית, באמצעות העברת תשלומי עתק למשפחות ה"שהידים" ולאסירים הביטחוניים. בספר 'כמה שווה יהודי מת?' מסבירה ליטל שמש כי על פי מרכז המידע למודיעין וטרור ע"ש האלוף מאיר עמית, הסכום שמעבירה הרשות למטרות אלה נאמד ביותר ממיליארד שקלים בשנה, כ-7 אחוזים מתקציב הרשות הכולל! תקציבים אלה מעוגנים ב"חוק האסירים" של הרשות, ומעבר לתשלום שכר לאסירים ולמשפחותיהם ישנה שורה של זכויות, הטבות ותוכניות שיקום ייעודיות. שכרם של מחבלים פלסטינים שהצליחו במיוחד במשלח ידם ונידונו ליותר משלושים שנות מאסר עומד על כ-12 אלף שקלים בחודש – פי ארבעה מהשכר הממוצע ברשות הפלסטינית.

שלושה עשורים של חינוך לשנאת ישראל ולתאוות רצח אנטישמית, מהיום שהועברה השליטה על מערכת החינוך הפלסטינית לידי הרשות, הניבו תוצאות בהתאם. בסקר שערך מכון המחקר הפלסטיני AWRD בתחילת נובמבר בקרב ערביי יו"ש ועזה, 75 אחוז מהנשאלים הביעו תמיכה במתקפה שביצע חמאס. נאמר שכדי לגדל ילד דרוש כפר, דהיינו, קהילה ומערכת שלמה שיציעו לו מודלים לחיקוי וינחילו לו את הערכים הראויים לחברה שבה גדל. נדמה כי באותה מידה דרוש כפר כדי לגדל רוצחים, אנסים ושוחטי ילדים במיטותיהם.

הבינלאומית; וכן פגיעה קשה באתוס הציוני והאמונה בצדקת הדרך שהתלוותה אליו.

ההיבט האינדוקטרינרי: חינוך לרוע

קשה להפריז בחשיבותה של האינדוקטרינציה האידיאולוגית שהתרחשה בעקבות העברת השליטה במערכת החינוך הפלסטינית לידי אש"ף ואחר כך לידי חמאס. לפני הסכמי אוסלו הירדנים שלטו במערכת החינוך הפלסטינית. ירדן לא חינכה לאהבת ציון, אבל גם לא לאנטישמיות או לרצח יהודים. מערכת החינוך של חמאס, לעומת זאת, מטפחת שנאה תהומית ליהודים, וניזונה משילוב של מוטיבים אנטישמיים קלאסיים וקנאות דתית אסלאמיסטית. ישראל, וליתר דיוק "הישות הציונית", מתוארת כמיזם אימפריאליסטי שיש למחות מעל פני האדמה על מנת להשיב את אדמות האסלאם לבעליהם הראויים. כפי שנכתב בהקדמה לאמנת חמאס: "ישראל תקום ותוסיף להתקיים עד שהאסלאם ימחה אותה, כפי שמחה את מה שקדם לה".

ברי כי צבא הטרור החמאסי שיצא למסעות רצח, אונס והתעללות סדיסטית ביישובי הנגב המערבי בשבעה באוקטובר, לא יכול היה לבצע את פשעיו אלמלא נשען על מערכת חינוך שהכשירה את לבבות אנשיו לפעולות מזוויעות כאלו. כדי להבין את עומק האינדוקטרינציה יש להיזכר בתוכנה של השיחה המתועדת בין אחד המחבלים לאביו שבעזה בשבעה באוקטובר: "אבא, אני מדבר אתך ממפלסים, פתח את הווטסאפ שלי ותראה את כל ההרוגים ... הבן שלך הרג יהודים ... אבא, עשרה כמו דידי!"

ההיבט המדיני: מתן לגיטימציה לאויב

הכרתה של ממשלת ישראל באש"ף כנציגו החוקי והלגיטימי של העם הפלסטיני והסרתו מרשימת ארגוני הטרור העניקה לארגון תעודת כשרות שעשתה אותו באחת מארגון מוקצה לשחקן מדיני מרכזי בזירה הבין-לאומית. להסכמים הייתה השפעה מרחיקת לכת גם על יכולתה של הרשות הפלסטינית לנהל מלחמת חורמה משפטית כנגד מדינת ישראל, שכן מעמדה של הרשות כישות חצי-מדינית הוא זה המאפשר לה לפעול בערכאות משפטיות כמו בית הדין הבינלאומי בהאג וליהנות ממעמד רשמי במוסדות האו"ם.

המעמד הבין-לאומי והתשתית השלטונית, הפיננסית והדיפלומטית שיצרו הסכמי אוסלו גם אפשרו לרשות הפלסטינית, ומאוחר יותר גם לחמאס, לייצר מערך פעולה מדיני חובק עולם המסייע לתחזק את מאמצי הדה-לגיטימציה נגד ישראל. החל מ'ועידת האו"ם נגד הגזענות ושנאת הזר' שנערכה ב-2001 ('ועידת דרבן הראשונה') שאורח הכבוד בה היה חתן פרס נובל לשלום, יו"ר הרשות הפלסטינית יאסר ערפאת, ושעיקר חיציה נשלחו נגד מדינת ישראל והאשימו אותה באפרטהייד וגזענות; עבור בארגוני החברה האזרחית שלקחו חלק פעיל בוועידת דרבן ושהניחו מאוחר יותר את התשתית להקמת תנועת החרם על ישראל, ה-BDS, שחלק מהארגונים החברים בה מקיימים קשר ישיר עם הרשות הפלסטינית ואף מחזיקים משרדים ברמאללה; וכלה בתשתית הענפה התומכת במהומות האנטישמיות והפרו-פלסטיניות המתרחשות בימים אלה במדינות המערב: ברור כי היוקרה והמעמד שהקנו הסכמי

אוסלו לרשות הפלסטינית, וממילא גם לנרטיב האנטי-ישראלי שהיא מקדמת, סייעו לה במאבקה הדיפלומטי נגד ישראל.

ההיבט הרעיוני: השאיפה לנורמליות

יותר מכול, הכרתה של מדינת ישראל בארגון השולל את זכותו של העם היהודי להגדרה עצמית ומכחיש את עברו וזיקתו אל ארץ ישראל מעידה על שבר גדול באמונתה של הנהגת ישראל ברעיון הציוני ובצדקת דרכו.

מתחת לנימוקים המדיניים והביטחוניים בעד אוסלו הסתתרה מוטיבציה עמוקה יותר: "השלום איננו מטרה בפני עצמה", אמר רון פונדק, אחד מאדריכלי ההסכם, "אלא אמצעי להעביר את ישראל מעידן אחד לעידן אחר, לעידן של מה שאני מחשיב כמדינה נורמלית. 'ישראל יזיחה' של החברה במקום 'ייהוד' שלה יאפשרו לשלב את הלאומיות היהודית, שגשוג התרבות הישראלית, הפרדת הדת מהמדינה ושוויון מלא למיעוט הערבי בישראל".²

את רעיון הנורמליות בהקשר לזהותה של מדינת ישראל ביטא היטב א"ב יהושע בספרו 'זכות הנורמליות', שבו שלל את טענת הזכות הדתית או ההיסטורית של העם היהודי לארצו וטען כי הזכות היחידה העומדת לנו על הארץ היא זכות מצוקת הקיום. טענה זו העלה לפניו גם הסופר עמוס עוז, שקבע כי "אין לנו צידוק אובייקטיבי אחר אלא צדקת הטובע הנאחו בקרש היחיד שבו מסוגל היה להיאחז".

במאמרו "אם כל ההתנתקות" התייחס ד"ר דרור אידר לאותו רכיב אידיאולוגי פנים-ישראלי של הסכמי אוסלו, שביטא לדבריו

שמקורה [בכך] שפתאום התחלנו להריח את השכחה.

אירועי 7 באוקטובר העניקו גם לאלה שהחלו "להריח את השכחה" תזכורת לכך שלא משנה כמה יתאמצו לטשטש את זהותם הלאומית, תמיד יימצא המתנדב שיוזכיר להם שהם חלק מהעם היהודי; ושעם כל הצער שאחדים עשויים למצוא בדבר, "נורמלי" העם היהודי מעולם לא היה, ולעולם לא יהיה.

ב. הנסיגה מלבנון

ואני, האמת, באופן אישי, מאמין שנחזור. לא יהיה שם מלון על ההר; תהיה מפקדה של חיזבאללה לכבוש. מה, לא נחזור? לא יהיה שוב פיגוע במשגב עם? ופיגוע מעלות סיבוב שני, לא יהיה? לא תהיה קריית-שמונה תחת מטחים? לא ישחטו אותנו על הדרך? זו דעת, שהכול יחזור, ואם שקט שם בינתיים, זה רק בגלל שהמחבלים מתעצמים וצוברים אמצעי לחימה ... יחטפו לנו חייל, יקטפו איזה ג'יפ על הגדר הטובה, ישגרו פצמ"רים על יישוב, לאט לאט ישחררו רסן. כשזה יגיע כל מי שחושב שלהק מטוסי קרב מסוגל לעשות את העבודה מהאוויר, עוד יגלה שאין תחליף לחי"רניקים... (רון לשם, 'אם יש גן עדן')

אסון המסוקים שאירע בפברואר 1997 ובו נספו 73 חיילים; אסון הסלוקי באוגוסט של אותה שנה, שגבה את חייהם של חמישה לוחמי גולני; אסון השייטת בחודש שלאחר מכן, שבו נפלו 11 מלוחמי היחידה ומפקדיה בפשיטה שהסתבכה; כל אלו, לצד נפילתם של לוחמים ומפקדים נוספים ברצועת הביטחון, הולידו לחץ ציבורי גובר לסיום

את שאיפת ההגמוניה הישראלית להתנתק מעולה של שרשרת הדורות היהודית: מקבר רחל, ממערת המכפלה, משילה, ומעל הכול מקודש הקודשים – הר הבית. מלחמת ששת הימים, הוא כותב,

הייתה תאונה היסטורית לא מתוכננת. המפגש הבלתי אמצעי עם ערש ההיסטוריה היהודית חשף באופן בלתי מבוקר את המוני העם לשיבתו של המודחק המטפיזי. ... בישראל חילונית, שבה הוכנע הממד הדתי, והליברליזם האוניברסלי שלט בכיפה, לא היה צורך בתוספות טריטוריאליות שכל מהותן הזכירה את הגרעין היהודי העתיק ... דומה כי כאן – ולא בשליטה בעם זר – נמצא שורש ההתנגדות של השמאל הישראלי לאחזיה בערש מולדתו ההיסטורית.

גם בזירות תרבותיות אחרות בלטה הכמיהה אל 'הנורמליות' בזיקה אל הסכמי אוסלו. סדרת הטלוויזיה 'תקומה' שהפיק הערוץ הראשון במלאת חמישים שנה למדינה, הייתה דוגמה מובהקת לכך. פרק הנעילה של הסדרה שכותרתו "שלום, חבר" עסק בהסכמי אוסלו ורצח רבין. במהלך הפרק רואיינו אנשי רוח וסופרים צעירים כמייצגי התקופה. הבולטת שבהם הייתה סופרת צעירה בת 24, דורית רביניאן, שסיפרה:

השלום מייצג בעיניי מין להשיל מעצמי את המעיל הכבד הזה של הלאומיות. זה משא כבד בעיניי. כל הזמן לזכור שאתה יהודי ושאתה נרדף ושאתה שייך לארץ הזו ... השלום יוריד ממני את העול הזה ואני יכולה להיות אינדיבידואל שהוא אזרח העולם והוא חי את חייו... המודעות לזה ששלום מתהווה יצרה איזושהי אופוריה, שאני חושבת

נוכחות צה"ל בדרום לבנון. בבחירות 1999 התחייב מועמד מפלגת העבודה לראשות הממשלה, אהוד ברק, כי אם יבחר יוציא את כוחות צה"ל מלבנון בתוך שנה. ניצחנו בבחירות שיקף בין היתר את השתרשות התפיסה, בקרב חלקים נרחבים בציבור הישראלי, כי אין עוד תוחלת לשהייה בלבנון.

מבין שלושת המהלכים המסוקרים במאמר זה, שכולם זכו בזמן אמת לגיבוי תקשורתי ותרבותי שחיוק את תדמיתם החיובית, הנסיגה מדרום לבנון הצליחה לשמר הילה חיובית במיוחד, ובחלקים נרחבים בציבור היא נחשבת עד היום למהלך נכון, או לכל הפחות למהלך שלא נותרה ברירה אלא לעשותו. כיום, אחרי יותר מעשרים שנה של התעצמות חיזבאללה בחסות היעדר כוחות צה"ל מהשטח, התעצמות שהובילה לעקירה של רבבות ישראלים מבתיהם ולמעין העתקה של רצועת הביטחון משטח לבנון לשטח ישראל – קשה לטעון שהנסיגה אכן הייתה הצעד הנכון, על אף המחירים הגבוהים שהשהות בלבנון גבתה בזמנה.

על כל פנים, ברק עמד בהבטחתו וכמעט שנה אחרי היבחרו, ב-24 במאי 2000, יצאו מלבנון אחרוני חיילי צה"ל. בחלוף יומיים נשא נסראללה בבית-ג'בייל את "נאום קורי העכביש" המפורסם:

מבינת-ג'בייל המשוחררת אני פונה אל העם הפלסטיני המדוכא, המושפל והמיוסר: אנשינו בפלסטין, גורלכם בידיכם! ... אתם, הפלסטינים המדוכאים, הלא חמושים, המוגבלים, יכולים לאלץ את הפולשים הציונים לשוב למקומות שמהם באו... הבחירה היא שלכם, והמודל מוצב מול עיניכם.

... אחים יקרים אהובים בפלסטין, אני אומר לכם: ישראל הזאת, עם הנשק הגרעיני שלה והמטוסים החזקים ביותר באזור, בחיי אלה, היא חלשה יותר מקורי עכביש!

הנסיגה – והמסר

שבועות ספורים לאחר הנסיגה ריכו אתר ממר"י (המכון לחקר תקשורת המזרח התיכון) אסופת תגובות לנסיגה ברשות הפלסטינית, שממנה ניתן להתרשם מהדהוד המסר של נסראללה באוזניים הפלסטיניות.³ לדוגמה, מאמר המערכת בביטאון הרש"פ, אל-ח'יאת אל-ג'דידה, קבע כי נסיגת ישראל מדרום לבנון התבצעה "אך ורק תחת לחץ המדרגות והקטיושות", והעלה את השאלה שמא בנסיגתה מלבנון משדרת ישראל מסר שעל פיו ייטב לפלסטינים אם ישכפלו את ההתנהלות של חיזבאללה. בטורו היומי נקט עורך העיתון רטוריקה המזכירה את זו של נסראללה:

חיילי הכיבוש לא נסוגו מדרום לבנון משום שמאסו בכיבוש: לולא בערה האדמה תחת רגליהם, הם לא היו נסוגים. לולא התרבו ארונות הקבורה הם היו נשארים יחד עם סוכניהם... הנמלטים כעת כעכברים מבועתים... אם הדם אינו מביא את הניצחון, אז לכל הפחות הוא מוריש אותו לדורות הבאים. בפעם הראשונה הפולשים הישראלים נמלטים מכברת קרקע ערבית כשהם מושפלים, וכל מבוקשם להיותו בחיים לאחר שטעמו מהמוות.

העניין ברור: המסר ששידרה ישראל לאויביה כאשר נסוגה מלבנון הוא שמה שלא הולך בכוח, הולך בסבלנות, בהתמדה, ובעוד יותר כוח. סקרים שנערכו באותה תקופה

סלומינסקי, מפד"ל, 15.3.2004 במהלך
דיון במליאת הכנסת)

שעה שהמצב ביו"ש התאזן בזכות מבצע
'חומת מגן', ברצועת עזה, שם ישראל לא
יזמה מבצע לחיסול תשתיות הטרור, המצב
הידרדר והלך. שורה של פיגועים ולחץ
צבאי אפקטיבי של ארגוני הטרור ברצועה,
בשילוב אפשרי של חקירות פליליות בעלות
גוון פוליטי, הובילו פעם נוספת ראש
ממשלה ישראלי לצעוד בנתיב הנסיגה.

בנאום בכנס הרצליה בדצמבר 2003 הציג
ראש הממשלה דאז אריאל שרון את תוכנית
ההתנתקות, שבמסגרתה התחייב שבתוך
חודשיים תגיע ממשלת ישראל מהלך חד-
צדדי ברצועת עזה ובצפון השומרון, שיכלול
פינוי התנחלויות. "זנחו את דרך הטרור
ובואו נעצור יחד את שפיכות הדמים", אמר
שרון, "בואו נתקדם יחד לעבר השלום".

מעט הספקנות והביקורת שהציגו כמה
מהדרגים המקצועיים נהדפו במהירות
וביעילות. כאשר בפברואר 2004 אמר
ראש אמ"ן דאז, האלוף אהרון זאבי פרקש,
כי תוכנית ההתנתקות מתפרשת על ידי
הפלסטינים כניצחון לטרור, דובר צה"ל
מיהר להגיב והבהיר כי "הקצין" – משל היה
מדובר במפקד זוטר – "לא הציג את דעתו
לגבי תוכניתו של ראש הממשלה, אריאל
שרון, אלא רק השמיע הערכות מודיעיניות".

גם הסתייגויותיהם של נבחרי ציבור לא זכו
להתייחסות רצינית. חבר הכנסת ישראל
אייכלר (יהדות התורה), לדוגמה, טען כי
"אין שום ויכוח שהתנתקות חד-צדדית,
בלי הסכם שלום, בלי הסדר כלשהו, לא
תביא שלום ולא תפסיק את שפיכות
הדמים. אדרבה, הכול מודים שהתנתקות
חד-צדדית תיתן רוח גבית לטרור, והיא

מצאו כי 63 אחוז מהפלסטינים האמינו
שעליהם לחקות את השיטות האלימות
של חיזבאללה.⁴ ואומנם, בספטמבר 2000,
ארבעה חודשים לאחר נסיגת כוחותינו
מלבנון, פרצו אירועי אלימות חסרי תקדים,
שזכו לימים לתואר "אינתיפאדת אל-אקצה".

חמישה חודשים לאחר נסיגת צה"ל מלבנון,
בשבעה באוקטובר 2000, נהרגו ונחטפו
שלושה חיילי צה"ל בעת שהיו בסיוור מבצעי
במורדות הר דב. בצל האירועים הקשים
ביהודה ושומרון ובערים ערביות בישראל,
האירוע לא גרר תגובה צבאית ניכרת מצד
ישראל. דוקטרינה חדשה נולדה בשורות
מערכת הביטחון, דוקטרינת ההכלה. מהר
מאוד התברר שהאיומים ששיגר ראש
הממשלה ברק קודם הנסיגה, שלפיהם הוא לא
ממליץ לאויבינו לנסות אותנו, לא עשו רושם.

הנסיגה מדרום לבנון הובילה להתפרצות
אלימה חסרת תקדים בוירה הפלסטינית
ולשחיקת ההרתעה מול חיזבאללה –
שחיקה שהובילה בסופו של דבר למלחמה
נוספת, ולאחר מכן לשני עשורים של
שקט מדומה שבחסותו הפך חיזבאללה
לאחד מצבאות הטרור החזקים בעולם.
הנסיגה מלבנון תרמה אפוא להיווצרות
התנאים שהובילו לאירועי 7 באוקטובר בכך
שהחלישה את כושר ההרתעה של מדינת
ישראל, שנתפסה כמי שנמלטה משדה
הקרב, ובכך שיצרה בקרב הפלסטינים
שאיפה לחיקוי דפוסי הפעולה של
חיזבאללה.

ג. תוכנית ההתנתקות

"אדוני ראש הממשלה, כשאתה בורח
מעזה, עזה תרדוף אחריך". (ח"כ ניסן

איננו עובדה בלתי הפיכה. אם אפשר לשרוף את בית הכנסת של נצרים, ולהקים מחנות אימונים של חמאס על חורבות החממות של גני-טל ומורג – אפשר יהיה לשרוף גם את בתי הכנסת בשדרות ובבארי. זוהי המשמעות העמוקה וההרסנית של תוכנית ההתנתקות.

להתכח מן האשליות

ב-27 באוגוסט 2005 פרסמה לשכת ההסברה של הזרוע הצבאית של חמאס קלטת שמע של מוחמד דף, מפקדה הצבאי, בזו הלשון:

בני עמנו הסבלן, המתמיד והמנצח... אני מודה לאל יינשא ויתעלה על תמיכתו בג'יהאד של בני עמנו ועל שחרור רצועת עזה האהובה ומבקש ממנו לסייע לנו לשחרר את ירושלים ואת הגדה המערבית, את עכו, חיפה, יפו, צפת, נצרת אשקלון וכל פלסטין. ... אני בטוח שעזה היא רק תחילת המהלך ... לא ננוח עד שתשחרר כל אדמתנו הקדושה...⁵

דברים דומים נשמעו שוב כעבור 16 שנים, בוועידת "אחרית הימים" שקיים חמאס בספטמבר 2021. במהלך הוועידה הוקראו דברים מטעם יחיא סינוואר, שאמר כי "מערכת השחרור והשיבה לפלשתינ נעשית קרובה מאי-פעם. אנחנו כבר רואים בעינינו את השחרור ולכן אנו נערכים למה שיהיה אחריו". בכיר אחר בחמאס הוסיף: "אנו סבורים שהשחרור יתבצע בתוך שנים בודדות. היעלמות ישראל תהיה אירוע היסטורי חסר תקדים ברמה העולמית והאזורית".

הסכמי אוסלו, הנסיגה מלבנון והרס יישובי גוש קטיף הם חלק מרצף תפיסתי ואסטרטגי

תוכיח להם כי זאת הדרך להכניע את מדינת ישראל ולגרשה מלבנון, מעזה, מן השומרון ומירושלים". אך דבריו נתפסו כדברים המאיימים לעכב את הקדמה שתביא עימה ההתנתקות.

עם עקירתם של יישובי גוש קטיף ופינוי מוצבי צה"ל בקיץ 2005, איבדו צה"ל והשב"כ את חופש הפעולה והאחיזה המודיעינית ברצועה. במציאות כזו יכלו חמאס ושאר ארגוני הטרור לבנות את כוחם – בדומה לחיזבאללה בלבנון – להקים תשתית מנהרות ענפה, לפתח יכולות ייצור נשק ורקטות ארוכות טווח ולאמן כוחות פשיטה ויחידות מיוחדות. לישראל ניתנו כמה הזדמנויות להקדים תרופה למכה, בייחוד במבצעי עופרת יצוקה וצוק איתן, אך היא נמנעה מלעשות זאת ובכך הותירה את היוזמה בידי האויב.

יש דמיון בין הנסיגה מלבנון לנסיגה מגוש קטיף, אך יש ביניהן גם הבדל עצום. רצועת הביטחון – כשמה כן היא – הייתה רצועת שטח שתכליתה היחידה מתן ביטחון לאזרחים המצויים על אדמת המולדת. יישובי גוש קטיף, לעומת זאת, לא נועדו לשמש מוצבים ארעיים, אלא חבל התיישבות שהוא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. והגם שהיה כבר תקדים של פינוי יישובים בחבל ימית וסיני כחלק מהסכם השלום עם מצרים, ההתנתקות הייתה אירוע שונה. לראשונה בתולדותיה ויתרה מדינת ישראל על חבל התיישבות שלם כתוצאה ישירה של רצף פעולות אלימות מצידם של ארגוני הטרור הפלסטיניים, ללא שום הסכם וללא שום תמורה.

עקירת יישובי גוש קטיף הייתה הצהרה בפני אויבי ישראל כי קיומה של מדינת ישראל

שבו תעבור המחרשה – שם יעבור הגבול. אין ביטחון ללא התיישבות איתנה, וזה נכון לא רק לרצועת עזה, שבה התקשינו מאוד לתחזק יישובים מבודדים כמו מורג ונצרים, אלא גם לגליל ולנגב.

ומה אחר כך? הלנצח נחיה על חרבנו? דומני שהיטיב לנסח את התשובה משה בלינסון במאמרו מקיץ 1936, ראשית מאורעות הדמים בארץ, "טעם המערכה": "...לפנינו: קוממיות ועצמאות. זאת היא המערכה. עד מתי? כך שואלים. עד מתי? עד שכוחו של ישראל בארצו ידון למפרע לתבוסה כל התקפת האויב, באשר הוא שם; עד שהנלהב ביותר והנועז ביותר בכל מחנות האויבים באשר הם שם, ידע: אין אמצעי לשבור את כוח ישראל בארצו, כי הכרח-החיים איתו ואמת-החיים איתו, ואין דרך בלתי אם להשלים איתו. זהו טעם המערכה."

שביסודו אובדן האמונה בצדקת דרכה של הציונות וביכולתו של עם ישראל להוסיף ולהילחם על מולדתו. חולשה רעיונית הולידה חולשה צבאית ומדינית. אויבינו לא קונים ולא יקנו את סיפורי הבדיה שאנחנו מספרים לעצמנו על ויתורים כואבים אך אמיצים ועל נסיגה מתוך עוצמה. לזכותו של מרבית המחנה הלאומי ייאמר שגם הוא לא קנה את הסיפורים האלה, וראה בהם את מה שהם באמת: כניעה לטרור. רבים ממנהיגי המחנה הזהירו והתריעו מפני הנסיגות, אך תוגמלו על כך בקיתונות של בוז.

עלינו לקוות שמחיר הדמים הכבד של אירועי 7 באוקטובר יוביל את עם ישראל להפנים כמה לקחים עמוקים. הראשון והחשוב שבהם הוא שללא זהות יהודית איתנה, ללא אמונה בצדקת דרכנו וזיקה לנחלת אבותינו, לא נוכל להכות כאן שורש. הלקח השני הוא שמי שזורע נסיגות – קוצר מלחמות. אלה חוקי השכונה שלנו. הלקח השלישי, ישן כימי תל-חי, הוא שבמקום

עמיחי שיקלי הוא שר התפוצות והמאבק באנטישמיות

- 1 ליטל שמש, כמה שווה יהודי מת?, ירושלים: סלע מאיר, תשפ"ד 2024, עמ' 53–54.
- 2 מובא בתוך "הציבור הדתי לאומי והסכסוך הישראלי-פלסטיני", דו"ח קבוצת המשבר הבינלאומית מס' 147, 21 בנובמבר 2013, עמ' 35, הערה 225.
- 3 "תגובות פלסטיניות לנסיגת צה"ל מדרום לבנון", ממר", 6.6.2000.
- 4 רן ברץ, "מצפון נפתחה האינתיפאדה: מחיר הדמים של הבריחה מלבנון", מקור ראשון, 15.5.2020.
- 5 "מחמד דיף מאיים להפוך את כל פלסטין לגיהנום", ממר", 8.9.2005.